

УДК 330.3

Гончаренко І.В.

д. е. н., професор кафедри публічного управління та адміністрування і
міжнародної економіки,

Нехайчик Є.Є.

здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

В контексті сучасних викликів, пов'язаних з економічною нестабільністю, змінами клімату, а також геополітичними ризиками завдання сталого розвитку аграрного сектору економіки України набуло особливої актуальності. Аграрний бізнес зазнає значних трансформацій під впливом нових реалій, що вимагає відповідних управлінських підходів та стратегій, спрямованих на забезпечення його стійкого та ефективного розвитку.

Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019, окреслено цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [2]. Цей документ визначає пріоритетні напрями розвитку, серед яких – декарбонізація, орієнтація на «зелений курс» Європейського Союзу (ЄС), цифровізація державного управління, а також розвиток людського капіталу. Разом з тим аграрний сектор важливо забезпечити необхідною інфраструктурою, такою як зрошувальні системи, сучасні транспортні шляхи, потужності для зберігання продукції, а також доступ до якісних матеріально-технічних ресурсів.

Національна економічна стратегія на період до 2030 року підкреслює

необхідність модернізації та інноваційного розвитку аграрного сектору як основного чинника забезпечення конкурентоспроможності України на світових ринках [1]. Це включає в себе розвиток переробної промисловості, що дозволить збільшити додану вартість продукції, а також сприяння експорту безпечної та якісної сільськогосподарської продукції. Водночас, стратегія акцентує увагу на необхідності збалансування виробництва високо- та низькомаржинальних продуктів, що є критично важливим для збереження економічної стійкості аграрного сектору.

Проте, попри існування численних стратегічних документів, таких як Державна стратегія регіонального розвитку до 2027 року, що передбачає створення фонду розвитку сільських територій, питання розвитку сільського господарства в них часто не отримує належної уваги [4]. Зокрема, документ містить лише загальні положення щодо підтримки фермерства та розвитку кооперації, тоді як більш конкретні заходи та інструменти залишаються нерозробленими або не затвердженими. Це ставить під загрозу ефективність впровадження стратегії на практиці та вимагає додаткових зусиль з боку уряду та місцевих органів влади для забезпечення комплексного підходу до розвитку аграрного сектору.

Крім того, стратегічні документи, що були розроблені в Україні у попередні роки, зокрема, Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки, так і не були затверджені, що свідчить про відсутність послідовності у державній політиці щодо аграрного сектору. Це підсилює потребу в створенні єдиної національної стратегії, яка б не тільки враховувала сучасні виклики, але й забезпечувала довгострокову перспективу розвитку, орієнтовану на інтеграцію України до глобального економічного простору.

В умовах війни, що розпочалась у 2022 році, було розроблено новий стратегічний документ «Нова аграрна політика», який розроблений у рамках діяльності Національної Ради з відновлення України від наслідків війни [3]. Цей документ враховує нові виклики, з якими зіткнулась країна, та ставить

перед собою амбітну мету – відновлення та розвиток аграрного сектору на основі сталого розвитку, модернізації та інновацій. Реалізація цієї політики може стати основою для сталого розвитку аграрного сектору України в майбутньому, забезпечуючи не лише економічну стійкість, але й підвищення якості життя населення, особливо в сільській місцевості.

З 1 січня 2024 року громадянам та юридичним особам було дозволено купувати землі сільськогосподарського призначення площею до 10 тисяч гектарів [4]. Це відкриття ринку землі, у поєднанні з додатковими законодавчими ініціативами, такими як забезпечення відкритого доступу до даних кадастрів, посилення управління земельними ресурсами та впорядкування процедур передачі земельних ділянок, має на меті створити сприятливі умови для розвитку сільського господарства.

Особлива увага приділяється підтримці дрібних фермерів, що є основоположним елементом стратегії зниження рівня бідності та підвищення соціальної стійкості населення. Інтервенції, спрямовані на підтримку дрібних господарств, покращують доступність збалансованого харчування та підвищують стійкість систем виробництва, що відповідає цілям сталого розвитку (ЦСР) 1 та 2. Крім того, покращення землекористування та підтримка дрібних фермерів сприяють сталому використанню наземних екосистем, що безпосередньо пов'язано з ЦСР 15. Урядові ініціативи спрямовані також на поліпшення інституційної бази агропромислового комплексу (АПК), що включає розвиток правосуддя та ефективних інституцій. Ці зусилля, орієнтовані на створення підзвітних і прозорих механізмів на всіх рівнях управління, сприяють зміцненню правових засад функціонування аграрного сектору та підвищенню рівня довіри до державних інститутів, що відповідає ЦСР 16.

У рамках нової аграрної політики, що визначає стратегічні завдання до 2032 року, Україна прагне до економічної трансформації агропромислового комплексу та розвитку аграрної інфраструктури [3]. Виклики, з якими стикається Україна на цьому шляху, включають необхідність розблокування та розвитку морських портів, створення альтернативних експортних маршрутів, а

також трансформацію економічного середовища для забезпечення сталого розвитку всіх суб'єктів АПК. Швидке відновлення економічних ланцюгів, підтримка конкурентоздатності галузі переробки, а також забезпечення якісною інфраструктурою та фінансовими ресурсами є першочерговими завданнями для досягнення цих цілей.

Отже, формування політики сталого розвитку аграрного сектору України вимагає комплексного підходу, що включає як стратегічне планування на національному рівні, так і реалізацію конкретних заходів на регіональному рівні. Важливим аспектом є і залучення міжнародних партнерів та інвесторів, що дозволить не тільки забезпечити фінансування необхідних проектів, але й сприятиме інтеграції українського аграрного сектору до світових економічних процесів. Водночас, необхідно забезпечити прозорість та ефективність управління, що є ключовим фактором для досягнення довгострокових цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Кифяк В., Дубінський Р. Інституційна система сталого розвитку аграрного сектора: механізм адаптації в умовах флуктуацій. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 1(48). С. 220–227. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-31> (дата звернення: 02.09.2024).
2. Орлова Н., Сіденко Ю. Виклики сталого розвитку аграрного сектору України: стратегічні пріоритети уряду. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. № 8. С. 91–97. URL: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-91-97> (дата звернення: 02.09.2024).
3. План відновлення України до 2032 р. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 02.09.2024).
4. Погорелова О. Державне регулювання аграрного сектору економіки в контексті забезпечення завдань сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 1(48). С. 129–143. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-18> (дата звернення: 02.09.2024).